

สรุปและขอเสนอแนะ

การปลูกสนประดิพัทธ์ของเอกชนในขณะนี้ นับว่าเป็นการลงทุนที่ค่อนข้างใหม่ แต่ก็นับได้ว่าเริ่มมีความสนใจกันบ้างแล้วในหมู่เกษตรกร และผู้ลงทุน โดยเฉพาะบริเวณจังหวัดในภาคกลาง จากการศึกษาจะพบว่าไม้สนประดิพัทธ์สามารถนำไปใช้แทนไม้ชนิดต่าง ๆ ได้หลายอย่าง เนื่องจากเป็นไม้โตเร็ว มีลำต้นเปลาตรง รอบหมุนเวียนของไม้สนไม่ยาวเกินไป ในขณะที่เทคนิคการใช้ประโยชน์จากไม้กำลังก้าวหน้า ประโยชน์ที่จะได้รับจากไม้สนประดิพัทธ์เพื่ออุตสาหกรรมในการแปรรูปต่าง ๆ ก็ยิ่งเพิ่มขึ้นความสำคัญ อย่างไรก็ตาม ประโยชน์สำคัญที่ได้รับในขณะนี้ก็คือ การนำไปใช้ทำเสาเข็มหรือใช้ในการก่อสร้างซึ่งขายได้ในราคาดี โดยเฉพาะเมื่อรัฐบาลได้ยกเลิกการทำไม้เสาเข็มจากป่าธรรมชาติ เพื่อให้ได้ไม้ขนาดเล็กในป่าได้มีโอกาสเจริญเติบโตเป็นไม้ใหญ่ เป็นการป้องกันรักษาต้นน้ำลำธารตลอดจนรักษาความชุ่มชื้นและความอุดมสมบูรณ์ของดิน ซึ่งเป็นผลก็คือ เศรษฐกิจของประเทศมากกว่าที่จะอนุญาตให้เอกชนตัดฟันไม้ขนาดเล็ก ทางรัฐบาลก็ให้ความสนใจและสนับสนุนในเรื่องการปลูกป่านี้ ดังเช่นกรมป่าไม้ได้จัดเจ้าหน้าที่ให้คำแนะนำ คำปรึกษา ออกเอกสารเผยแพร่ความรู้ ในเรื่องการบำรุงรักษาพันธุ์ไม้ เทคนิคและวิธีขึ้นคอนค่าง ๆ ในการปลูกสนประดิพัทธ์ และสนับสนุนการปลูกป่าในพื้นที่ว่างเปล่าซึ่งใช้ประโยชน์ไม้โคกหรือใช้ประโยชน์เล็กน้อยมาก ดังนั้นการปลูกสนประดิพัทธ์เพื่อทดแทนการขาดแคลนเสาเข็มจากป่าธรรมชาติ จึงเป็นช่องทางที่แจ่มใสสำหรับนักลงทุน ถึงแม้ว่าภาวะการค้ากับต่างประเทศยังไม่ในปัจจุบันก็ตาม แต่คาดว่าในอนาคตไม้สนประดิพัทธ์จะเป็นสินค้าออกที่สำคัญของประเทศ โดยพิจารณาจากแนวโน้มของราคาและความต้องการที่เพิ่มสูงขึ้นความสำคัญ

การศึกษาการลงทุนปลูกสนประดิพัทธ์ได้แบ่งการศึกษาออกเป็น 2 ลักษณะคือ ความลักษณะของพื้นที่ที่ใช้เพาะปลูกเป็นแบบยกร่องและไม่ยกร่อง หากการศึกษาใน 5 จังหวัดในภาคกลางคือ จังหวัดปทุมธานี นครนายก มีการปลูกแบบยกร่องและจังหวัดนครปฐม ชลบุรี ฉะเชิงเทรา มีการปลูกแบบไม่ยกร่อง ทั้ง 2 ลักษณะของการปลูกมีวัตถุประสงค์เช่นเดียวกันคือ เมื่อครบ

รอนหมุนเวียน 5 ปีแล้ว จะหักพื้นที่จำหน่ายเป็นไม้เสาเข็มและขายได้ในราคา 100 บาท และ 150 บาท ส่วนจำนวนคนที่ขายไม้หรือรอคขายจากการปลูกนั้นคิดเป็น 90% ของจำนวนคนที่ปลูกทั้งหมด นอกจากนี้มีรายได้จากการขายกิ่งพันธุ์ในปีที่ 1 และ 2 เท่านั้น

ผลจากการวิเคราะห์ทางการเงิน ปรากฏว่า การลงทุนปลูกสนประติพัทธ์ทั้ง 2 ลักษณะจะให้ผลตอบแทนที่คุ้มค่า ไม่ว่าจะมองในแง่อัตราเงินฝากหรืออัตรากู้ยืมก็ตาม แต่ว่าการปลูกแบบไม่ยกร่องในจังหวัดนครปฐม ชลบุรี และระยองจะให้ผลตอบแทนที่สูงกว่าการปลูกแบบยกร่องในจังหวัดปทุมธานีและนครนายก คือ กรณีขายไม้สนต้นละ 100 บาท ถ้าปลูกแบบไม่ยกร่อง จะได้ผลตอบแทนเป็นมูลค่าปัจจุบันสุทธิมีค่าบวกสูงถึง 747,168 บาท ซึ่งเป็นจำนวนเงินที่ค่าที่สุดใน 3 จังหวัด โดยมองในแง่การกู้ยืมเงินมาลงทุน ในทางตรงข้ามการปลูกแบบยกร่อง จะได้ผลตอบแทนเป็นมูลค่าปัจจุบันสุทธิมีค่าบวกเพียง 339,465 บาท ซึ่งเป็นจำนวนเงินที่สูงสุดใน 2 จังหวัดที่ใดศึกษา ในทำนองเดียวกันการปลูกแบบไม่ยกร่องจะมีอัตราผลตอบแทนภายในใน 3 จังหวัด คือ นครปฐม ชลบุรี และระยอง เท่านี้ คือ 42.84%, 51.11% และ 54.11% ตามลำดับ ในกรณีที่ขายไม้สนต้นละ 100 บาท ส่วนการปลูกแบบยกร่องได้รับอัตราผลตอบแทนภายในใน 2 จังหวัด คือ ปทุมธานีและนครนายก เท่านี้คือ 26.81% และ 27.13% ตามลำดับ นั่นคือ อัตราผลตอบแทนภายในค่าสุดของการปลูกแบบไม่ยกร่องคือ 42.84% ยิ่งสูงกว่าอัตราผลตอบแทนภายในสูงสุดของการปลูกแบบยกร่องคือ 27.13% กรณีขายไม้สนต้นละ 100 บาท หากราคาขายไม้สนสูงขึ้นเป็น 150 บาท ผลตอบแทนที่ได้รับในรูปแบบมูลค่าปัจจุบันสุทธิและอัตราผลตอบแทนภายในนั้นก็อยู่ในสัดส่วนที่เพิ่มขึ้นตามลำดับ

อย่างไรก็ตาม การลงทุนปลูกสนประติพัทธ์นั้นขึ้นอยู่กับสภาพและลักษณะของพื้นที่ที่ปลูกนั้น ว่าน้ำท่วมถึงหรือน้ำท่วมไม่ถึง จึงตัดสินใจจะปลูกในลักษณะใด มิใช่เจาะจงจะปลูกแบบไม่ยกร่องเท่านั้น เพราะให้ผลตอบแทนที่คิดว่า ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับสภาพของพื้นที่ ภูมิประเทศและภูมิอากาศ เหตุที่การปลูกแบบไม่ยกร่องได้ผลตอบแทนก็คือนั้น เพราะความแตกต่างในเรื่องราคาที่ดิน ลักษณะทำเลที่ตั้ง การคมนาคม ความสะดวกยากง่ายในการเดินทาง และรายจ่ายในการเตรียมพื้นที่ปลูกซึ่งเป็นรายจ่ายลงทุนที่สูงรองลงมาจากราคาที่ดิน จากการศึกษาพบว่าไม่ว่าจะลงทุนปลูกสนประติพัทธ์ในลักษณะใดก็ตามไม่มีความยุ่งยากทางเทคนิคมากนัก แต่ผู้ลงทุนควรมีประสบการณ์และความชำนาญบ้างรวมทั้งขอคำปรึกษาแนะนำจากผู้เชี่ยวชาญหรือที่ปรึกษา

และต้องหมั่นตรวจตราดูแลอย่างสม่ำเสมอเท่านั้น จะเห็นว่าผู้ลงทุนปลูกสนประสิทธิ์ไม่ว่าแบบ
ยกร่องหรือไม่ยกร่องก็ตาม จะให้ผลตอบแทนที่น่าพอใจทุกกรณี ในการศึกษานี้ได้กำหนดเพียง
1 รอบหมุนเวียนเท่านั้น หากหมนครอบหมุนเวียนผู้ลงทุนจะได้รับผลตอบแทนดังที่วิเคราะห์มา
แล้วข้างต้น และยิ่งได้สินทรัพย์ต่าง ๆ ที่ได้จ่ายลงทุนไป เช่น ที่ดิน สิ่งปลูกสร้าง ฯลฯ อยู่ใน
สภาพที่จะอำนวยความสะดวกได้อีกตลอดไป ฉะนั้นในรอบหมุนเวียนต่อ ๆ ไป ผลตอบแทนที่จะ
ได้รับย่อมสูงกว่าในรอบหมุนเวียนแรกเป็นจำนวนที่มากที่สุดก็เกิย เพราะไม่ต้องจ่ายลงทุนใน
การซื้อสินทรัพย์ต่าง ๆ ตลอดจนรายจ่ายในการปรับพื้นที่ดินน้อยกว่ารอบหมุนเวียนแรก จึงนับ
ได้ว่าการลงทุนปลูกสนประสิทธิ์ให้ผลตอบแทนที่คุ้มค่าอย่างเห็นได้ชัดแล้ว ยิ่งบังเกิดผล
ประโยชน์ต่อประเทศชาติทั้งทางด้านเศรษฐกิจและการจัดการป่าไม้ (Forest Management) ด้วย

ปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะ

1. ปัญหาเรื่องไฟไหม้ เป็นปัญหาที่สำคัญมากเพราะสนประสิทธิ์จะทิ้งใบได้คนเป็น
จำนวนมาก หากเกิดไฟไหม้จะลามได้รวดเร็วมาก ทั้งนี้อาจเป็นไฟป่าหรือความเลินเล่อหรือ
การกลั่นแกล้งของคน ฉะนั้นจึงต้องมีคนดูแลเฝ้าสวนและหมั่นตรวจตราตลอดเวลา นอกจากนี้
ควรทำแนวกันไฟป้องกัน โดยยกคูคันล้อมแปลงและซุกร่องน้ำล้อมแปลง หากเป็นที่ค่อนข้างแฉะ
ระยะห่างระหว่างแปลงเป็นแนวกันไฟ

2. ปัญหาศัตรูของสนประสิทธิ์ บางท้องถิ่นเช่น ราชบุรี กาญจนบุรี สุพรรณบุรี
สระบุรี จันทบุรี บุรีรัมย์ นครราชสีมา มีการระบาดของแมลงกินยอดอ่อน เป็นจำพวก
แมลงปีกแข็งมีเขี้ยวอ่อน ๆ จำพวก Long horn (*Aristobia approximator*) ใน
Family Cerambycidae¹ นอกจากนี้ยังมีปลวกกัดกินรากอ่อนและจิ้งหรีดกัดลำต้น

สำหรับจิ้งหรีดป้องกันโดยใช้ยาฆ่าแมลงฉีดป้องกัน ส่วนปลวกถ้าปรากฏว่า
มีระบาคมากก็ใช้กล้ำสนที่มีกินหุ้มรากในถุงพลาสติก (สนชำ) แฉในน้ำที่มียาปราบศัตรูพืชพวก
เคอร์นินละลายเจือจางนานประมาณ 12 ชั่วโมง แล้วเอาขึ้นปล่อยให้แห้ง 6 - 12 ชั่วโมง

¹บุญชูบ บุญทวี และ พิศาล วสุวานิช, เรื่องสนประสิทธิ์ เอกสารเผยแพร่
ทางวิชาการ ฉบับที่ 8 กรมป่าไม้, พ.ศ. 2523 หน้า 34

แล้วนำไปปลูก หรือใช้เกลือปนผสมปูนขาวโรยบริเวณหลุม ก็สามารถป้องกันปลวกได้เช่นกัน ส่วนการป้องกันการระบาดของโรคและแมลงโดยธรรมชาติอีกวิธีหนึ่ง คือ การปลูกพืชหรือต้นไม้ป่าหรือไม้โตเร็วอื่น ๆ เป็นแนวป้องกันลมรอบ ๆ พื้นที่ที่ปลูกสนประสิทธิ์หรือปลูกแซมเข้าไปเป็นแนวกันระหว่างบล็อก ทั้งนี้เพราะการปลูกพืชชนิดนี้เกี่ยวลวน ๆ ในพื้นที่กว้าง ๆ นั้น โอกาสที่โรคและแมลงจะระบาดมีมาก

3. อุปสรรคทางการจัดการเจริญเติบโตของสนประสิทธิ์ (Growth and uniformity) ผู้ลงทุนมักจะมองข้ามความสำคัญของงานวัชณวิธี คือ ไม้โตสนใจเอาใจใส่คนสนที่ปลูกอย่างถูกต้องวิธี ทำให้คนสนที่ปลูกมีขนาดโตไม่สม่ำเสมอ อาจเป็นปัญหาในการจำหน่ายหรือเรื่องเวลาในการตัดฟัน ทั้งนี้เนื่องจากผู้ลงทุนมักเป็นนักธุรกิจ ไม่ค่อยมีเวลามากดูแลแต่หวังผลประโยชน์มาก ๆ เช่น จะหากินกล้าหรือกิ่งตอนที่มีราคาสูง จ้างแรงงานถูก ๆ ฉะนั้นในระยะเริ่มแรกของการปลูกสน ควรให้ผู้ที่มีความชำนาญและประสบการณ์ที่เพียงพอมาช่วยวางแผนและดำเนินการ จากนั้นผู้ลงทุนจะต้องหมั่นตรวจราคาและจ้างบุคคลที่ไว้วางใจได้มาช่วยดูแลบำรุงรักษาด้วย โดยทั่ว ๆ ไปบุคคลที่จะรับจ้างในการดูแลสวนสนนี้ มักจะเป็นคนในท้องถิ่นนั้น ๆ แต่ผู้ลงทุนก็จะต้องมากดูแลด้วยตนเองอย่างสม่ำเสมอ

4. ปัญหาการจัดการจำหน่าย ซึ่งมักจะเกิดขึ้นระหว่างผู้เหมาซื้อสนประสิทธิ์และเจ้าของสวน โดยมิได้ตกลงกันซื้อขายเป็นลายลักษณ์อักษรอย่างแจ่มชัด และไม่มีราคาที่ถ่วงรอบคอบในสัญญาต่าง ๆ ที่ตกลงกันไว้ เช่น กรณีที่ผู้ซื้อเหมาตกลงซื้อขายดินแต่มิได้ตกลงระยะเวลาในการตัดฟันให้เรียบร้อย ฉะนั้นผู้ซื้อจึงประวิงการตัดฟันสนไว้ประมาณ 5-6 เดือนโดยที่ผู้ขายไม่สามารถเรียกร้องความเสียหายใด ๆ ความกฎหมาย ซึ่งเป็นการเสียผลประโยชน์อย่างมากสำหรับการปลูกสนในรอบหมุนเวียนต่อไป ส่วนผู้ซื้อก็จะได้ผลประโยชน์ในส่วนนี้เนื่องจากไม้สนมีขนาดโตขึ้นได้ราคาขายสูงขึ้น จากปัญหาดังกล่าวนี้อาจจะมีความรอบคอบและมีรายละเอียดเป็นลายลักษณ์อักษรในสัญญาซื้อขายให้ครบถ้วนสมบูรณ์และหาพยานหลักฐานเช่นรับทราบในการตกลงซื้อขายแต่ละครั้ง

5. ในการดำเนินการปลูกสนประสิทธิ์ควรดำเนินการตามหลักของป่าไม้ คือ จัดการให้ได้ผลผลิตแบบสม่ำเสมอ (Sustained Yield) ถลอกไปตามเป้าหมายโดยจัดระบบการปลูกแบบหมุนเวียน ให้มีการปลูกทุก ๆ ปี เมื่อครบอายุตัดฟันก็จะมีรายได้ทุก ๆ ปี

ต่อเนื่องกันไป แต่การปลูก เช่นนี้ควรแบ่งเป็นแปลง ๆ เป็นสัดส่วนไม่ปะปนกันเพื่อไม่ให้เกิดปัญหาในการเจริญเติบโตและการตัดฟัน

6. เนื่องจากมูลค่าของที่ดินนับวันจะสูงขึ้น หากผู้ลงทุนหรือผู้สนใจมีเงินทุนน้อย ควรหาทางเช่าที่ดินหรือประมูลเป็นระยะยาวเพื่อมาดำเนินการหรือคิดค่าปรึกษาภิกรมป่าไม้ เพื่อขอพื้นที่ปลูกป่าตามระเบียบการอนุญาตให้ปลูกป่า แต่ถ้าผู้ลงทุนมีที่ดินอยู่แล้วก็ควรปลูกสนแบบ คอยเป็นค้อยไป คือ แยกเป็นแปลง ๆ อาจเป็น 3 ไร่ 5 ไร่ คอย ๆ ลงปลูกสนแต่ละปี ซึ่งในระหว่างปีรอบหมุนเวียนก็อาจได้รายได้จากการขายกิ่งพันธุ์ ทั้งนี้การวางแผนการปลูก มีความสำคัญมากคือเงินลงทุนเพราะระยะเวลาคืนทุนต้อง 5 ปีหรืออาจปลูกพืชแซมกิ่ง ที่กล่าวมาแล้ว นอกจากนี้อาจหาแหล่งเงินกู้ที่คิดอัตราดอกเบี้ยต่ำจากสถาบันที่ส่งเสริมทางการเกษตร เช่น ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ เป็นต้น

7. เนื่องจากการศึกษาครั้งนี้ ได้กำหนดระยะเวลาการตัดฟันไม้สนในปีที่ 5 เป็น 1 รอบหมุนเวียนที่จะได้รับผลประโยชน์จากการลงทุนตามหลักเกณฑ์ทั่ว ๆ ไป แต่ทางด้านการดำเนินงาน ต้องขึ้นอยู่กับแต่ละสภาวะการณ์ในแต่ละขณะจะเป็นอย่างไร เช่น ถ้าปลูกสนค้อยไปอีก 1 - 2 ปี รวมเป็น 6 - 7 ปี ราคาไม้สนจะสูงขึ้นมากเพราะมีขนาดโตขึ้นและเป็นที่ต้องการของท้องตลาดในขณะนั้น ก็ควรมาตัดฟันในเวลาดังกล่าวโดยพิจารณาจากรายได้ที่จะเพิ่มขึ้นว่ามากกว่ารายจ่ายที่คงจ่ายเพิ่มขึ้นรวมทั้งค่าเสียโอกาสด้วยหรือไม่ ถ้าหากสูงกว่าก็ควรพิจารณาตัดฟันสนในปีที่ 6 หรือ 7 แต่ถ้าน้อยกว่าหรือไม่คุ้มกับการรอคอยระยะเวลาหรือมีความไม่แน่นอน ก็ควรตัดสินใจตัดฟันขายในปีที่ 5

8. ในแง่ของบุคคลที่มีที่ดินที่ไม่ได้ใช้ประโยชน์ ผู้เป็นเจ้าของที่ดินควรหันมาสนใจการปลูกสนประสิทธิผลสูง เพราะได้รับผลตอบแทนที่สูงและยังเป็นการช่วยเพิ่มผลผลิตให้แก่ประเทศชาติอันเป็นผลคือเศรษฐกิจด้วย รวมทั้งให้ผลประโยชน์ทางอ้อมกับเจ้าของที่ดิน คือ ในด้านการรักษาผลประโยชน์ของการใช้ที่ดิน เพราะความกฎหมายแล้วหากปล่อยที่ดินว่างไว้โดยไม่ทำประโยชน์เป็นเวลานานเกิน 10 ปีก็ถือกันกรณีที่ดินมีโฉนด และ 5 ปีก็ถือกันกรณี

ที่คินมีหนังสือรับรองการทำประโยชน์จะคงถูกรับเป็นของรัฐโดยปริยาย¹

9. รัฐบาลควรให้ความสำคัญและส่งเสริมในเรื่องนี้ให้มากขึ้น นอกเหนือจากนโยบายทางด้านสนับสนุนให้เกิดการปลูกป่าเพื่อป้องกันการขาดแคลนไม้ในปัจจุบัน รัฐบาลควรส่งเสริมช่วยเหลือในด้านการฝึกอบรม แยกแยะวิชาการมากขึ้น ด้านเงินลงทุน ควรจะจัดแหล่งเงินทุนให้เพียงพอและกำหนดอัตรากอเบี้ยที่เหมาะสม และด้านการตลาด ควรสนับสนุนให้อุตสาหกรรมต่าง ๆ ใช้เทคนิคใหม่ ๆ มาทดลองนำไม้สนไปแปรสภาพเพื่อทำประโยชน์ด้านอื่น ๆ เพิ่มขึ้น รวมทั้งด้านการส่งออกต่างประเทศเพื่อเป็นสิ่งจูงใจให้เอกชนมาลงทุนปลูกสน ประสิทธิภาพมากขึ้น . เมื่อเกิดการลงทุนของเอกชนก็เป็นการสนองนโยบายของรัฐบาลทางด้าน การปลูกป่าและการจัดการป่าไม้ คือ เมื่อตัดฟันไม้แล้วต้องปลูกทดแทนทั้งยังเป็นการเพิ่ม รายได้ให้รัฐในรูปแบบอื่นอีก ผลคือเนื่องก็คือทำให้ประชาชนมีงานทำ มีรายได้เพิ่มขึ้น ผลผลิตของชาติก็จะสูงขึ้นความและเศรษฐกิจของประเทศก็จะดีขึ้นรวมทั้งความสงบเรียบร้อย ก็จะมาในที่สุด

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

¹สมจิตร ทองประคับ, คำอธิบายประมวลกฎหมายที่ดิน, กรุงเทพมหานคร :
แพรวพินทยา, พ.ศ. 2518 หน้า 35 - 36